

Suriyeli Sığınmacıların Psikolojik Durumlarına İlişkin Yapılan Web Of Science Dizininde Yer Alan Yayınların Değerlendirilmesi ¹

Begüm M. GÖKBUNAR²

Öz

Savaşlar ve şiddetli iç çatışmalar, milyonlarca insanın ülkelerinden zorunlu göç etmesine neden olmakta, milyonlarca insan mülteci durumuna düşmektedir. Sığınmacıların büyük bir bölümü, psikolojik durumlarını olumsuz olarak etkileyen göç öncesi, göç sırası ve göç sonrası çoklu travmalara maruz kalmaktadır.

Bu çalışmada, Web of Science Dizininde “Suriyeli sığınmacıların psikolojik durumları” ile ilgili yapılan 216 yayının, hangi dergiler, hangi yazarlar, hangi ülkeler, hangi üniversiteler, en çok atıf alanları genel olarak incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Bölgesel Göç, Psikoloji, Web of Science, Bibliyometri, Suriyeli Göçmenler

Jel Kodu: F22, J15, R23

Evaluation of Publications in The Web of Science Index on the Psychological Conditions of Syrian Refugees

Abstract

Wars and violence in the interior regions cause forced migration from the entire country, universally decreasing the degradation of human refugees. A large part of the refugees continue to be exposed to multiple traumas before departure, after migration and birth, which negatively affects their psychological state.

In this study, the 216 publications on the “psychological conditions of Syrian refugees” in the Web of Science Index, which journals, which authors, which countries, which universities, and the most cited areas will be examined in general.

Bibliometrics, the quantitative analysis of publication and citation patterns, has emerged as a powerful tool across various academic disciplines, including psychology. Psychology encompasses a wide range of paradigms, theories, and approaches that contribute to our understanding of human behavior and mental processes. By applying bibliometric methods to psychological literature, researchers can gain valuable insights into the evolution, trends, and influences of different psychological paradigms.

Although migration studies are relatively new within the social sciences, the phenomenon of migration has existed throughout human history. Forced migration—particularly due to war, conflict, and similar circumstances—often leads to psychological distress, the development of trauma-related psychopathologies, and deep-seated fears and uncertainties. In this context, a systematic bibliometric analysis of research on the psychological well-being of Syrian refugees who have experienced forced migration is of significant importance.

Keywords: Regional Migration, Psychology, Web of Science, Bibliometrics, Syrian Immigrants

Jel Code: F22, J15, R23

¹ Bu çalışma, 11.Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kongresi’nde (22-24 Mayıs 2025- Gaziantep Üniversitesi) sunulan tebliğin yeniden düzenlenmiş halidir.

² Arel Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Psikoloji Ana Bilim Dalı, Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı, ORCID No: [0009-0009-7008-5576](https://orcid.org/0009-0009-7008-5576)

1. Giriş

Araştırmanın, yayınların ve belirli bir konuda elde edilen başarının kapsamının miktarını ve etkisini değerlendirmek için kullanılan matematiksel bir araç niteliğinde olan bibliyometrik analiz, genç araştırmacıların araştırma liderlerini ve öncelikli konuları belirlemelerine yardımcı olmak için önemlidir (Sweileh, 2017: 2).

Akademik üretimi değerlendirmenin ayrılmaz bir parçası olan çalışma alanlarının gelişimini incelemek için yapılan bibliyometrik analizler, araştırmacıların öznel yorumlarını içermeyen belirli bir araştırma alanının nesnel bir görünümünü sağlayabildikleri için yeni, belirsiz veya karmaşık araştırma alanlarını incelemeye yaygın olarak kullanılmaktadır. Bibliyometrik çalışmalar genellikle belirli bir araştırma alanındaki eğilimleri yıl, ülke, kurum, alıntılar veya teorik yaklaşımla belirleyerek alanın entelektüel yapısını ortaya koymaktadır (Yiğit, 2024: 43).

Yayın ve atıf kalıplarının nicel bir analizi olan bibliyometri, psikoloji de dahil olmak üzere çeşitli akademik disiplinlerde güçlü bir araç olarak ortaya çıkmıştır. Psikoloji alanı, insan davranışlarını ve zihinsel süreçleri anlamamıza katkıda bulunan çok çeşitli paradigmaları, teorileri ve yaklaşımları kapsar. Bibliyometrik yöntemleri psikolojik literatüre uygulayarak araştırmacılar, farklı psikolojik paradigmalar içindeki evrim, eğilimler ve etkiler hakkında değerli bilgiler edinebilirler (Tanaya, 2025: 1).

Sosyal bilimler açısından yapılan göç çalışmaları göreceli olarak yeni olmakla birlikte göç olgusu, insanlık tarihi süresince var olmuştur. Özellikle savaş, çatışma vb nedenlerle zorunlu göç süreci psikolojik sorunlar, travma kökenli psikopatolojilerin gelişmesine yol açmakta, derin korkular, belirsizlikler oluşturmaktadır. Bu bağlamda, özellikle zorunlu göç yaşayan Suriyeli mültecilerin psikolojik durumlarıyla ilgili yapılan çalışmaların sistematik bibliyometrik analizi büyük önem taşımaktadır.

Bu çalışmanın amacı, Web of Science Dizini kapsamında “Suriyeli sığınmacıların psikolojik durumları” ile ilgili yapılan 216 yayının, hangi dergiler, hangi yazarlar, hangi ülkeler, hangi üniversiteler, en çok atıf alanları genel olarak incelemektir.

2. GÖÇ VE PSİKOLOJİ ALANINDA YAPILAN BAZI ÇALIŞMALAR

2.1.Genel Olarak Psikoloji Alanında Yapılan Bazı Bibliyometrik Çalışmalar

Nabav (2024), “Klinik Psikoloji Araştırmalarının Bibliyometrik ve Altmetrik Analizlerle Değerlendirilmesi” adlı makalede, Web of Science (WoS) bünyesindeki 179 klinik psikoloji dergisinin 162’si incelenmiş; spesifik olarak anksiyete bozuklukları ve yeme bozuklukları ile ilgili yayınların daha yüksek atıf aldığı gözlenmiştir. Çalışmada, çok atıf yapılan belgelerin daha fazla konu analizi, cinsiyet, korku, intihar ve stres gibi kamusal kaygıları kapsayan yayınların (n = 324, %61,3) ve ardından tanı ve tedavi ile ilgili çalışmaların (n = 196, %37.1) klinik psikolojide sıkça atıf aldığı ortaya konulmuştur (Nabay, 2024:25996, 26004).

Hamidi ve diğerlerinin (2023) yaptıkları “COVID-19 Salgını Sırasında Psikolojik Araştırmalara Yönelik Bilimsel Ölçüm Yaklaşımı” adlı makalede, ‘kaygı, ruh sağlığı, yalnızlık ve intihar’ alanlarında yoğun kümelerin oluştuğu görülmüştür (Hamidi, 2023: 160-161).

Engelen ve diğerlerinin (2023) yaptıkları “Psikolojide Bilişsel Dönüşün Bibliyometrik Analizi” adlı makalede, 20. yüzyılın ikinci yarısında psikolojinin gelişimine ilişkin standart anlatıyı test etmek için gelişmiş bibliyometrik araçlar kullanarak 1946 ile 1990 yılları arasında psikoloji dergilerinde yayımlanan 332.498 makalenin meta verileri incelenmiştir. Çalışmada, bilişsel psikolojinin (i) açıkça tanımlanmış bir alt disiplin olarak ilk ortaya çıktığı zaman, (ii) sonraki on yıllarda ne kadar hızlı büyüdüğü, (iii) psikolojiye yönelik diğer (örn. davranışçı) yaklaşımların yerini ne ölçüde aldığı, (iv) yeni nesil psikologlara ne ölçüde daha çekici geldiği ve (v) alternatif psikolojik okullardan daha disiplinlerarası olarak nitelendirilip nitelendirilemeyeceği değerlendirilmiştir (Engelen vd, 2023: 4).

Jevremov ve Pajic’in (2023) yaptıkları “Psikolojide Bayes Yöntemi: Bibliyometrik Bir Analiz” adlı makalede, bilişsel psikoloji ve nöropsikoloji konularının yaygınlığı ile son yıllarda Bayesian metodolojisi ile ilgili psikolojik makalelerin sayısındaki istikrarlı artış eğilimi görüldüğü belirlenmiştir. Bayesian ile ilgili araştırmaların oranındaki artış, deneysel ve bilişsel dışındaki psikolojik alt alanlarda da belirgin olup bu eğilimler büyüklük bakımından farklılık göstermekle birlikte, eğitim ve gelişim ve klinik psikolojide en belirgin olanıdır (Jevremov, 2023: 8652).

Feraco ve Casali’nin (2025) yaptıkları “20 Yıllık Karakter Gücü: Bibliyometrik Bir İnceleme” adlı makale, literatürüne yirmi yıl önce dahil edilen pozitif psikoloji alanında bugüne kadar yürütülen araştırmalar, etki ve analiz edilen temalar açısından nicel olarak özetlenmektedir (Feraco, Casali, 2025:33).

Acil durumlarda insanların akıl sağlığını ve psikososyal iyilik durumlarını korumak ve geliştirmek önemli önceliklerdendir. Savaşlarda ve göçlerde çoğunlukla kadınlar ve çocuklar etkilenmekte özellikle bir annenin psikolojisinin çocuğunu da etkileyeceği, çocukluk travmalarının tüm hayata yansıtacağı, savaşların çocukların ileri yaşamlarında depresyon, saldırganlık ve uyuşturucu kullanımına neden olabileceği bilinen bir gerçektir (KDK, 2018: 151). Son yıllarda sığınmacı çocuk ve ergenlerle yapılan araştırmalarda bu çocukların travma sonrası stres bozukluğu, depresyon, saldırganlık, psikosomatik semptomlar ve uyku sorunları yaşadıkları belirlenmiştir (Doğan, 2020:30). Çalışmalar, Suriyeli kadınların yaşadığı zorlukların kısmen cinsiyete dayalı eşitsizlikler ve dezavantajlardan kaynaklandığını göstermektedir. Aile içi şiddet, ötekileştirme ve sosyal dışlanma, genç yaşta evlilik, eğitim ve sağlık hizmetlerine erişim eksikliği, temel ihtiyaçlara erişim eksikliği, istihdam sorunları, güvenlik sorunları ve sosyal baskı, sorunlar arasında yer almaktadır (Kiremit, 2023: 3, 10).

2.2.Suriyeli Sığınmacıların Psikoloji Durumlarına İlişkin Yapılan Bazı Çalışmalar

Göç ve göçmen sorunu Türkiye'nin son 300 yıllık tarihinde önemli gündem maddelerinin başında gelmekte, göç süreci makûs bir talih olarak nitelendirilmektedir¹. Son iki yüzyılda Osmanlı Devleti'nin sivil nüfusunun dörtte biri Balkanlar ve Kafkaslarda oluşan etnik ve dini soykırım ile buna bağlı olarak gerçekleşen göçler sonucunda azalmıştır (Ağanoğlu, 2001: 17, 19, 25). Balkanlar'dan, Kırım'dan ve Kafkaslardan yaklaşık 5-7 milyon zorunlu göçmenin geldiği tahmin edilmektedir (Kale, 2015: 163). Kısaca, Türkiye tarihi, aslında bir göçler tarihi özelliği göstermektedir. Türk tarihinde önemli bir yere sahip olan zorunlu göçler, psikolojik travmalara yol açmıştır.

Suriye, 2011 yılında başlayan iç karışıklıkların etkisiyle dünyanın en büyük insani ve güvenlik krizlerinden birisiyle karşı karşıya kalmış olup, Birleşmiş Milletler Mülteci Yüksek Komiserliği (BMMYK)² bu durumu “yakın tarihte görülen en büyük göç dalgası” olarak nitelendirilmektedir (Erdoğan, 2015: 317).

Suriye'den Türkiye'ye ilk toplu nüfus hareketi 29 Nisan 2011 tarihinde 252 kişilik bir grupla gerçekleşmiş, sonrasında bu kaçış, izleyen yıllarda artarak sürmüştür (Erdoğan, 2018: 155). Tarihte eşine az rastlanan boyutlara ulaşan Suriyelilerin yaşadıkları insani dram sonucunda Türkiye, Dünyada en fazla mülteci barındıran ülkelerden birisi konumuna gelmiştir. Suriyeli sığınmacılar krizi, II. Dünya Savaşı sonrasında, dünyanın ve Türkiye'nin yaşadığı en büyük insanlık krizlerinden birisi olup, 2018 yılı itibariyle Türkiye nüfusunun %4,2'sine karşılık gelen Suriyeliler sayısı Ermenistan, Katar, Bahreyn, Moğolistan, Cibuti, Slovenya, Makedonya, Litvanya, Letonya, Estonya, Lüksemburg, Malta ve İzlanda'nın da bulunduğu birçok ülke nüfusundan daha çoktur (KDK, 2018: 26).

2020 yılı verilerine göre, toplam 5.556.417 milyon Suriyeli vatandaşın 3.576.344 milyonu Türkiye'de bulunmaktaydı (Şenoğlu, 2020:1). Göç İdaresi verilerine göre, bu sayı 1 Mayıs 2025 itibariyle 2.758.039 kişiye (%73,3'ü Kadın ve Çocuklar) düşmüştür (<https://l24.im/m4Z1Lgn>).

Suriye nüfusunun yarısından fazlası Mart 2011'de Suriye çatışmasının başlamasından bu yana zorla yerinden edildi. Suriye çatışması nedeniyle Suriye halkı, travmatik olaylara maruz kalma, zorla yerinden edilme ve işsizlik, yoksulluk, sosyal yerinden edilme ve sosyal desteğin

¹ 1989 yazında zorunlu göç nedeniyle Bulgaristan'dan gelen Türklerle Kapıkule Tren İstasyonu ve Çadırkentte yapılan bir anket sonuçlarına göre, durum anksiyete puanı 38.75, sürekli anksiyete puanı ise 43.45 olarak hesaplanmıştır. Soydaş göçmenlerden elde edilen sonuçlar daha önce anayurt soydaşlarından elde edilen sonuçlardan farklı değildir. Her yönleriyle normal davranış paterni sergileyen bu gurubun, Bulgaristan'daki hâkim grup tarafından çok çeşitli zorlamalara maruz bırakılmalarına karşılık, azimli ve sağlam bir tepki yapısı oluşturdıkları görülmektedir (Toğrol, 1989: 40, 41-42).

² Zorla yerinden edilen insanların sayısı, günümüzde İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra olduğundan daha fazla insanın yerinden edilmesiyle en yüksek seviyededir (Acartürk vd, 2022). Birleşmiş Milletler Mülteci Yüksek Komiserliği (BMMYK) verilerine göre, 2024 yılı sonu itibariyle dünya çapında 123.2 milyon insan zorla yerinden edilmiş, bunun; 36.8 milyonu mülteci, 73.5 milyonu ülke içi zorla yerinden edilenler; % 73'ü düşük ve orta gelirli, % 27'si yüksek gelirli ülkelerde yaşamakta ve mültecilerin % 40'ı çocuktur (49 milyon). 2018-2024 yılları arasında 2,3 milyon insan (ortalama yılda 337.800 çocuk) mülteci olarak doğmuştur. En fazla mülteci üreten 5 ülke (toplam mültecilerin %69'u), Venezuela (6,2 milyon), Suriye (6 milyon), Afganistan (5,8 milyon), Ukrayna (5,1 milyon), Güney Sudan (2,3 milyon); en fazla mülteci barındıran 5 ülke ise İran (3,5 milyon), Türkiye (3,3 milyon), Kolombiya (2,8 milyon), Uganda'dır (1,8 milyon) [UNHCR <https://www.unhcr.org/refugee-statistics>, 20.06.2025].

kaybı gibi devam eden stres faktörleri dahil olmak üzere, zayıf ruh sağlığı için bilinen önemli risk faktörleri yaşadı (Hendrickx, 2019: 299).

Uluslararası çalışmalar, mültecilerin genellikle zihinsel sağlık sorunları yaşadığını göstermektedir. Özellikle çatışmadan etkilenen Suriyelilerle ilgili olarak, uluslararası çalışmalar depresyon, TSSB ve diğer anksiyete bozukluklarına bağlı semptomların aralarında en yaygın sorunlar olduğunu göstermektedir. Hollanda Sosyal Araştırma Enstitüsü (SCP), Suriyelilerin % 42'sinin zihinsel olarak sağlıklı olarak sınıflandırılabilirliğini gösterdi. Aynı zamanda, Suriyeli mültecilerin sadece %8'i stres, depresyon veya korku ile başa çıkma konusunda yardım aldı (Dugic, 2024: 107).

Acartürk ve arkadaşlarının yaptıkları (2018) araştırmaya göre, Suriyeli sığınmacılar arasındaki travma sonrası stres bozukluğu görülme sıklığı %83,4 ve depresyon yaygınlığı ise %37.4 olarak rapor edilmiştir. Bu seviyeler, ruh sağlığı sorunları açısından yüksek risk taşımaktadır (Acartürk vd, 2018:40, 43).

Suriyelilerde çok belirgin bir tedirginlik, umutsuzluk, gurur kırıklığı ve endişe durumu söz konusudur. Suriyelilerin en önemli kaygıları “kayıp kuşak” olarak gördükleri çocuklarının geleceği konusudur (Erdoğan, 2015: 326). Savaşın ilk elden yaşanması, aile üyelerinden ayrılma¹ ve/veya aile üyelerinin kaybı, saldırı veya şiddete tanık olma Suriyeli mülteciler tarafından bildirilen en yaygın travmatik deneyim türleridir (Kurt, 2021: 216). Göç süreci boyunca Suriyeli mülteciler çeşitli risklere özellikle çatışmayla ilgili travma ve çoklu kayıplardan (örneğin, önemli kişiler, vatan) kaynaklanan kedere ve ayrıca akrabalarla ilgili endişeler, iletişim zorlukları, algılanan ayrımcılık, ekonomik sıkıntı ve uzun süreli belirsiz sığınma statüsü gibi göç sonrası stres faktörlerine maruz kalmışlardır (Rennera, 2020: 1).

Dünyadaki altı çocuktan biri çatışma bölgelerinde yaşamaktadır. Hem Suriyeli mülteci çocuklar hem de yetişkinler, genel dünya nüfusuna kıyasla daha yüksek bir psikopatoloji riskine sahiptir; bu, çok çeşitli ev sahibi ülkelerde tutarlı bir bulgudur. Belki de daha önemlisi, bu grubun diğer travmatize gruplara kıyasla zihinsel sağlık sorunlarının yaygınlık oranlarının daha ve depresyon geliştirme riski yüksek olan çocuklarda ve ergenlerde ciddi zihinsel sorunlar oluşturabilmektedir (Güneş, 2020: 307). Savaşla ilgili olumsuz olaylarla travma geçiren çocukların neredeyse yarısı (%48) travma sonrası stres bozukluğu semptomları yaşamakta ve bu grupta depresyon ve anksiyete de genel popülasyona kıyasla daha yaygındır (Görmez vd, 2017: 126).

Sweileh'in (2017) yaptığı “Tıbbın Bibliyometrik Analizi-Mülteciler, Sığınmacılar ve Ülke İçinde Yerinden Edilmiş Kişilerle İlgili Yayınlar: 2000–2015” adlı makaleye göre, 2011'den sonra göçler konusunda yayın sayısında ciddi bir artış gözlemlenmiştir. Bu çalışmalar kapsamında Somali, Afgan, Iraklı ve Suriyeli mültecilerle ilgili yayınlar, tıpla ilgili yayınların

¹ Suriyeliler Barometresi-2017 araştırması çerçevesinde, 12 Ekim 2017 verilerine göre Suriyeli nüfusun 228.968'nin (yani % 7'sinin) yaşadığı kamplarda yapılan çalışmada, Türkiye'deki Suriyelilerin %50,5'inin Suriye'de ya da Türkiye dışındaki bir ülkede birinci derecede bir aile üyesi olduğu belirtilmektedir (Erdoğan, 2018:117).

önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Bu yayınlar, mültecilere, uluslararası sağlık kurumlarına ve hükümetlere, yalnızca kaçan insanların psikolojik travmalarını belgelemek için değil, aynı zamanda bu mülteci krizine yol açan savaş ve saldırganlığın sonuçlarıyla yüzleşmek için en iyi zihinsel sağlık programlarını belirlemek için de yardımcı olabilir (Sweileh, 2017: 1).

Rawers vd (2024) tarafından yapılan “Türkiye’de Yaşayan Suriyeli Mültecilerde Çoklu Travmaya Maruz Kalma ve Psikopatoloji: Gizli Bir Sınıf Analizi” adlı çalışmada, zihinsel bozuklukların yaygınlığı mülteci popülasyonları arasında oldukça yüksek ve ruhsal bozukluk oranlarının önemli ölçüde yaygın; mülteciler arasında genel nüfusa kıyasla özellikle travma sonrası stres bozukluğu, depresyon ve anksiyete açısından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Kendi ülkelerinden kaçmadan önce mülteciler genellikle işkence, ciddi yaralanma, savaş ve zulüm, insan hakları ihlalleri ve aile üyelerinin veya arkadaşlarının ölümü gibi çok sayıda travmatik deneyime katlanmışlardır. Ayrıca, göç sonrası mülteciler, ekonomik, sosyal ve kişilerarası stres faktörlerine ek olarak sığınma sürecine bağlı stres faktörlerinden sıklıkla etkilenmişlerdir. Dolayısıyla mültecilerin travmatik deneyimleri çoğu zaman karmaşık ve çeşitlidir. Bu çalışmanın bulguları Suriyeli mülteci nüfusun travmatik deneyimlere yüksek düzeyde maruz kaldıklarını ve göç sonrası yüksek oranda zihinsel bozukluklar yaşadıklarını göstermektedir. Mülteciler arasında genel nüfusa kıyasla, özellikle travma sonrası stres bozukluğu, depresyon ve anksiyete açısından daha yüksektir. Suriyeli mültecilere dayanan çalışmalar üzerine yapılan son bir meta-analizde, zihinsel bozuklukların yaygınlık oranlarında anlamlı heterojenlik olduğunu, tahminlerin mültecilerin %26-84’ünün olası travma sonrası stres bozukluğuna (TSSB), %35-59’unun olası depresyona ve %32-92’sinin olası kaygıya sahip olduğu ifade edilmektedir. Türkiye’deki Suriyeli mülteciler için araştırmalar, %19.6 ile %83.4 arasında değişen yaygınlık oranlarıyla önemli bir TSSB yükü olduğunu göstermiştir. Sınırlı sağlık hizmetleri ve psikolojik kaynaklarla, en savunmasız ve ruh sağlığı bozuklukları riski en yüksek olanların belirlenmesi en başta gelen öneme sahiptir (Rawer vd, 2024:1-7).

Mülteci grupta psikolojik iyi oluşun artması kişilerarası boyutta kabul edici ve hoşgörülü yaklaşımlara bağlıdır (Kararımak ve Önder, 2020: 64).

17 Mayıs 2025 tarihinde Web of Science veri tabanında Bilim Atıf İndeksi (Science Citation Index-SCI), Sanat ve Beşerî Bilimler Atıf İndeksi (Arts & Humanities Citation Index-AHCI), Sosyal Bilimler Atıf İndeksi (Social Sciences Citation Index-SSCI), Gelişen Kaynaklar Atıf İndeksi (Emerging Sources Citation Index-ESCI) seçilip, ‘Syrian Refugees’ AND ‘psychology’ anahtar kelimeleriyle yapılan tarama sonucunda, 2013–2025 yılları arasında toplam 216 yayına ulaşılmıştır. Bu yayınların 191’i araştırma makalesi, 12’si derleme makalesi, 132’si bildiri özeti, 2’si kitap bölümü olarak sınıflandırılmıştır. Yayınların ülkelere göre dağılımı incelendiğinde, Türkiye 67 yayın ile ilk sırada yer almakta, ardından ABD (62), İngiltere (51), Kanada (22) ve Lübnan (20) gelmektedir.

Tablo 1: WOS Dizininde Suriyeli Sığınmacılarla İlgili Yapılan Yayınların Ükelere Göre Dağılımı (2013-2025 Mayıs/Geçici)

Ülke	Yayın Sayısı	Alınan Atıf Sayısı
Türkiye	67	537
ABD	62	710

Araştırma Makalesi

Birleşik Krallık	57	816
İngiltere	51	676
Kanada	22	322
Lübnan	20	158
Hollanda	19	317
Almanya	18	414
Ürdün	11	114
İtalya	7	38
İsveç	6	37
Belçika	5	38
Avustralya	5	199
İrlanda	5	36
İskoçya	5	115
Polonya	5	61
Sudi Arabistan	4	61
Kuzey İrlanda	4	48
Hollanda	4	125
Birleşik Arap Emirlikleri	4	58

Kaynak: Web of Science, InCites

Suriyeli sığınmacılarla ilgili en çok yayın yapılan beş kurum sırasıyla Londra Üniversitesi (19), Beyrut Amerikan Üniversitesi (10 yayın), Amsterdam Üniversitesi (9), Londra Queen Mary Üniversitesi (8), Stanford Üniversitesi (6).

Tablo 2: WOS Dizininde Suriyeli Sığınmacılarla İlgili Yapılan Yayınların Kurumlara Göre Dağılımı (2013-2025 Mayıs/Geçici)

Organizasyon Adı	Yayın Sayısı	Alınan Atıf Sayısı
University of London	19	214
American University of Beirut	10	68
University of Amsterdam	9	122
Queen Mary University London	8	120
Stanford University	6	14
University Balamand	6	59
Georgia State University	5	84
Utrecht University	5	139
Western University-Ontario)	5	35
Dokuz Eylul University	5	54
Sabancı University	5	70
State University System of Florida	5	9
University System of Georgia	5	84
King's College London	5	37

University of Sussex	5	69
University of Manchester	5	67
Bogazici University	4	30
Istanbul University	4	51
University of Bielefeld	4	226
Royal Holloway University London	4	24
University of Leicester	4	52
University of Bath	4	80
University of California System	4	19
North Carolina State University	3	12
Texas A&M University College Station	3	36

Kaynak: Web of Science, InCites

Suriyeli sığınmacılarla ilgili en çok yayın yapılan beş dergi sırasıyla FRONTIERS IN PSYCHOLOGY (20), INTERNATIONAL JOURNAL OF PSYCHOLOGY (14), JOURNAL OF COMMUNITY & APPLIED SOCIAL PSYCHOLOGY (11), PEACE AND CONFLICT-JOURNAL OF PEACE PSYCHOLOGY (9), CURRENT PSYCHOLOGY (9).

Tablo 3: WOS Dizininde Suriyeli Sığınmacılarla İlgili Yapılan Yayınların Kurumlara Göre Dağılımı (2013-2025 Mayıs/Geçici)

Dergi Adı	Yayın Sayısı	Alınan Atıf Sayısı
FRONTIERS IN PSYCHOLOGY	20	330
INTERNATIONAL JOURNAL OF PSYCHOLOGY	14	23
JOURNAL OF COMMUNITY & APPLIED SOCIAL PSYCHOLOGY	11	169
PEACE AND CONFLICT-JOURNAL OF PEACE PSYCHOLOGY	9	140
CURRENT PSYCHOLOGY	9	44
EUROPEAN JOURNAL OF SOCIAL PSYCHOLOGY	8	222
JOURNAL OF HEALTH PSYCHOLOGY	6	31
JOURNAL OF COMMUNITY PSYCHOLOGY	5	39
CANADIAN PSYCHOLOGY-PSYCHOLOGIE CANADIENNE	3	115
INTERNATIONAL REVIEW OF SOCIAL PSYCHOLOGY	3	73
BMC PSYCHOLOGY	3	6
BRITISH JOURNAL OF SOCIAL PSYCHOLOGY	3	9
JOURNAL OF APPLIED SOCIAL PSYCHOLOGY	3	9
CLINICAL PSYCHOLOGY & PSYCHOTHERAPY	3	88
CURRENT RESEARCH IN ECOLOGICAL AND SOCIAL PSYCHOLOGY	3	2
JOURNAL OF CHILD PSYCHOLOGY AND PSYCHIATRY	3	112
POLITICAL PSYCHOLOGY	3	35
PERSONALITY AND SOCIAL PSYCHOLOGY BULLETIN	3	17

EUROPEAN JOURNAL OF PSYCHOLOGY OPEN	3	1
JOURNAL OF CROSS-CULTURAL PSYCHOLOGY	3	7
JOURNAL OF FAMILY PSYCHOLOGY	2	28
INTERNATIONAL JOURNAL OF MIGRATION HEALTH AND SOCIAL CARE	2	0
CURRENT OPINION IN PSYCHOLOGY	2	17
INTERNATIONAL JOURNAL OF ENVIRONMENTAL RESEARCH AND PUBLIC HEALTH	2	5
PUBLIC OPINION QUARTERLY	2	0

Kaynak: Web of Science, InCites

Türkiye, Suriyeli sığınmacıların kalıcı olduğunu (Suriyeli nüfusun yarısını oluşturan çocukların önemli bir kısmının Suriye'yi tanımadığı¹) ve burada bir yaşam kurmaya çalıştığını dikkate alarak göç, uyum ve toplumsal bütünleme politikasını buna dayalı olarak tasarlayarak, Suriyeli ve diğer mülteci öğrencilerin kültürlerarası becerilerini, sosyal ve kültürel sermayelerini kullanmalarına fırsat oluşturacak faaliyetler planlanabilirse, yeni bir imkanlar düzenine geçilebilir. Bu kapsamda uyum ve bütünleşme politikaları; eğitim, sağlık ve barınma ihtiyaçlarına odaklanacak şekilde uzun dönemli ekonomik, sosyal ve siyasi çabalarla güçlendirilmelidir (Güllüpmar, Yılmaz, 2023: 419).

Son derece *travmatik* olaylara maruz kalmış ve psikososyal açıdan kırılgan bireyleri kapsayan mülteci toplulukları ile yaş gruplarına göre düzenlenmiş terapötik çalışmalar ve psikolojik destek grupları vb çalışmalar yapmak önemlidir (Koç, Sever, 2021: 83).

3. SONUÇ

2019 yılı kasım ayında başlayan belirsizliklerle dolu COVID-19 pandemisi veya Koronavirüs pandemisi dönemi, panik bozukluk ve yaygın anksiyete bozukluğu gibi sorunları artırıcı bir etkide bulunmuştur. Pandemi sonrasında tüm dünyada akıl/ruh sağlığı pandemisi gündemini giderek artırarak devam etmektedir.

¹ Mayıs 2025 itibariyle Suriyelilerin %73,3'ü kadın ve çocuklardan oluşuyor. Kadınlarla çocukların toplam sayısı Suriyelilerin %73,3'ünü (2 milyon 14 bin 719 kişi) oluşturuyor (<https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/>). Bu bağlamda, görüldüğü gibi Türkiye'nin sorunu, "plajlarda nargile içen "Suriyeli göçmenlerden ziyade Türkiye'deki Suriyeli çocuk göçmenlerin geleceğinin planlanmasıdır (Yılmaz, 2021: 259).

Gelecekteki araştırmalar göç sonrası stres faktörlerinin yanı sıra sosyal destek veya esneklik gibi koruyucu faktörlerin rolü üzerine yoğunlaşabilir (Rawer vd, 2024:7). Literatürde özellikle mülteciler arasında Travma sonrası stres bozukluğu (TSSB), sosyal destek ve travma sonrası büyüme (PTG) ve esneklik arasındaki ilişkiyi araştıran sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır. Gelecekteki araştırmalar özellikle güncel yaşam olaylarına, aldıkları sosyal-finansal desteğe, ev sahibi topluluğun kabulüne ve yeni kültüre adaptasyonlarına odaklanabilir (Cengiz vd, 2019: 275). Yeterli tedavi ve ruh sağlığı, mültecilerin topluma ve iş piyasasına veya eğitim sistemine başarılı bir şekilde entegre olması için bir ön koşul olabilir (Zbidat, 2020:13).

Dünya Bankası'nın Groundswell Raporu'nda, iklim değişikliğinin göç üzerinde nasıl etkili olabileceğini ortaya koymakta; Güney Asya, Latin Amerika, Sahra Altı Afrika, Doğu Asya ve Pasifik, Kuzey Afrika, Doğu Avrupa ve Orta Asya bölgelerinde 2050 yılına kadar yaklaşık 216 milyon insanın iklim değişikliğinin etkileri nedeniyle kendi ülkeleri içinde göç edebileceği belirtilmektedir (Clement vd., 2021: XXII-XXVII). Bu bağlamda, savaş, iklim vb nedenlerle yaşana/yaşanacak iç ve dış göçlerin mültecilerin psikolojik durumlarını olumsuz etkilerinin incelenmesi gereği küresel bir öncelik taşıyacaktır.

Kaynakça

- Acartürk, C., E. Uygun, Z. İlkursun, T. Yurtbakan, G.Kurt, J. Adam-Troian, I. Senay, R. Bryant, P. Cuijpers, N. Kiselev, D. McDaid, N. Morina, Z. Nisanci, A. L. Park, M. Sijbrandij, P. Ventevogel and D. C. Fuhr (2022). Group problem management plus (PM+) to decrease psychological distress among Syrian refugees in Turkey: a pilot randomised controlled trial. *BMC Psychiatry* 22:8. <https://doi.org/10.1186/s12888-021-03645-w>.
- Acartürk, Ceren, Mustafa Cetinkaya, Ibrahim Senay, Birgul Gulen, Tamer Aker, Devon Hinton (2018). Prevalence and Predictors of Posttraumatic Stress and Depression Symptoms Among Syrian Refugees in a Refugee Camp. *The Journal of Nervous and Mental Disease* 206(1): p 40-45, January 2018. DOI: 10.1097/NMD.0000000000000693. pp.40-45.
- Ağanoğlu, H. Yıldırım (2001). *Osmanlı'dan Cumhuriyete'e Balkanların Makûs Talihi*. İstanbul: Kum Saati Yayınları.
- Ayvazoglu, Ayse Safak, Filiz Kunuroglu, Kutlay Yagmur (2021). Psychological and socio-cultural adaptation of Syrian refugees in Turkey. *International Journal of Intercultural Relations* 80 (2021) 99–111. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2020.11.003>.
- Cengiz, İbrahim ve Deniz ERGÜN, Ebru ÇAKICI (2019). Posttraumatic stress disorder, posttraumatic growth and psychological resilience in Syrian refugees: Hatay, Turkey. *Anadolu Psikiyatri Dergisi* 2019; 20(3):269-276. doi: 10.5455/apd.4862.
- Clement, Viviane, Kanta Kumari Rigaud, Alex de Sherbinin, Bryan Jones, Susana Adamo, Jacob Schewe, Nian Sadiq, and Elham Shabahat (2021). Groundswell Part 2: Acting on Internal Climate Migration. Washington, DC: The World Bank.

- Doğan, Aysun (2020). Göçmen Çocuk ve Ergenlerin Uyum Sürecini Etkileyen Risk ve Koruyucu Faktörler. *Göçmen Çocuk ve Ergenler (Kültürleşme, Uyum ve Eğitim)*. Ed. Aysun Doğan ve Dilek Y. Kağncı. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Dugic, Muller, Jose, Pascal Beckers and Mario Braakman (2024). A positive psychology intervention to enhance mental well-being of Syrian refugees in the Netherlands. *International Journal of Migration. Health and Social Care*. V. 20 N. 1 2024, pp. 106-126. DOI 10.1108/IJMHSC-07-2022-0074.
- Erdoğan, M. Murat (2018). *Suriyeliler Barometresi (Suriyelilerle Uyum İçinde Yaşamının Çerçevesi)*. İstanbul: Bilgi Ün. Yayınları.
- Erdoğan, M. Murat (2015). *Türkiye'ye Kitleli Göçlerde Son ve Dev Dalga: Suriyeliler. Türkiye'nin Göç Tarihi (14.Yüzyıldan 21. Yüzyıla Türkiye'ye Göçler)*. (Der. M. Murat Erdoğan, Ayhan Kaya). İstanbul: Bilgi Ün. Yayınları.
- Engelen, Jan ve Sander Verhaegh, Loura Collignon and Gurpreet Pannu (2023). Bibliometric Analysis of the Cognitive Turn in Psychology. *Perspectives on Science* 31 (3):324-359 (2023). DOI 10.1162/posc_a_00574.
- Feraco, Tommaso ve Nicole Casali (2025). 20 Years of Character Strengths: A Bibliometric Review. *Journal of Happiness Studies* (2025) 26:34. <https://doi.org/10.1007/s10902-025-00869-5>, Gülşah Kurt, Ibrahim Hakkı Acar, Zeynep Ilkkursun, Taylan Yurtbakan, BusraAcar,, Ersin Uygun, Ceren Acarturk (2021). Traumatic experiences, acculturation, and psychological distress among Syrian refugees in Turkey: The mediating role of coping strategies. *International Journal of Intercultural Relations* 81 (2021) 214–225. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2021.02.001>.
- Görmez, Vahdet, Hale Nur Kılıç, Abdurrahman Cahid Orengul, Merve Nursoy Demir, Elif Bestenigar Mert, Bilal Makhoul, Kerem Kınık & Bengi Semerci (2017). Evaluation of a school-based, teacher-delivered psychological intervention group program for trauma-affected Syrian refugee children in Istanbul, Turkey *PSYCHIATRY AND CLINICAL PSYCHOPHARMACOLOGY*. VOL. 27, NO. 2, 125–131. <https://doi.org/10.1080/24750573.2017.1304748>.
- Güllüpnar, Fuat ve Ebru Yılmaz (2023). *Suriyeli Göçmen Çocukların Toplumsal Bütünleşmesi. Cumhuriyetin 100. Yılı Göçlerle Dolu (100 Başlıkta Göç Yazıları)*. İzmir: Cem Yayını, ss.411-419
- Güneş, Serkan & Oğuz Güvenmez (2020). Psychiatric symptoms in traumatized Syrian refugee children settled in Hatay. *NORDIC JOURNAL OF PSYCHIATRY*. VOL. 74, NO. 4, 307–310. <https://doi.org/10.1080/08039488.2019.1707282>.

- Hamidi, A., Khosravi, A., Hejazi, R., & Abtin, A. (2023). A sciento-metric approach to psychological research during the COVID-19 pandemic. *Current Psychology*. <https://doi.org/10.1007/s12144-023-04264-2>.
- Hazer, Livia ve Gustaf Gredebäck (2023). The effects of war, displacement, and trauma on child development Livia Hazer¹ & Gustaf Gredebäck. *HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES COMMUNICATIONS* 10:909. <https://doi.org/10.1057/s41599-023-02438-8>.
- Hendrickx, M. Ve A. Woodward, D. C. Fuhr, E. Sondorp, B. Roberts (2019). The burden of mental disorders and access to mental health and psychosocial support services in Syria and among Syrian refugees in neighboring countries: a systematic review. *Journal of Public Health*, Vol. 42, No. 3, pp. e299–e310 | doi:10.1093/pubmed/fdz097.
- Jevremov, Tanja ve Dejan Pajić (2023). Bayesian method in psychology: A bibliometric analysis. *Current Psychology* (2024) 43:8644–8654. <https://doi.org/10.1007/s12144-023-05003-3>.
- Kale, Başak (2015). *Zorunlu Göçün 19. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu Üzerindeki Etkileri. Türkiye'nin Göç Tarihi (14.Yüzyıldan 21. Yüzyıla Türkiye'ye Göçler*. (Der. M. Murat Erdoğan, Ayhan Kaya). İstanbul: Bilgi Ün. Yayınları.
- Kararımak, Özlem ve Önder, Ece (2020). Göç Bağlamında Travma ve Travmatik Etkileri. *Göçmen Çocuk ve Ergenler (Kültürleşme, Uyum ve Eğitim)*. Ed. Aysun Doğan ve Dilek Y. Kağnıcı. Ankara: Nobel Yayıncılık.ss.57-81.
- Kiremit, Esen Yangın ve Serap Akfırat (2023). Social psychological dynamics of migrant women employment: The experiences of displaced Syrian women in Turkey. *International Journal of Intercultural Relations* 96 (2023). Pp.1-14. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2023.101869>.
- Koç, Kübra ve Sever, Elif (2021). Göçün Psikolojik Yansımaları: Gitmek mi Zor Kalmak mı? *Göç ve Etkileri (Güvenlik, Toplum, Kadın, Çocuk, Ekonomi, Dış Politika)*. (Ed.: Mehmet Karakaş, Demet Çak). Ankara: Pegem. ss73-84.
- Kurt, G. Z. İlkursun, A. Javanbakht, E. Uygun, A. Karaoglan-Kahilogullari, C. Acarturk (2021). The psychological impacts of COVID-19 related stressors on Syrian refugees in Turkey: The role of resource loss, discrimination, and social support. *International Journal of Intercultural Relations* 85 (2021) 130–140. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2021.09.009>.
- Nabav, Majid (2024). Evaluation of clinical psychology research through bibliometric and altmetric analyses. *Current Psychology* (2024) 43:25996–26006. <https://doi.org/10.1007/s12144-024-06277-x>

- Rawers, Caitlyn, Enya Redican, Emre Han Alpay, Eoin McElroy, Mark Shevlin (2024). *Multiple trauma exposure and psychopathology in Syrian refugees living in Turkey: A latent class analysis. Acta Psychologica* 245 (2024) 104220.pp.1-9, <https://doi.org/10.1016/j.actpsy.2024.104220>
- Rennera, Anna, Rahel Hoffmanna, Michaela Nagla, Susanne Roehrb, Franziska Jungb, Thomas Grochtdreisc, Hans-Helmut Königc, Steffi Riedel-Hellerb, Anette Kerstinga (2020). Syrian refugees in Germany: Perspectives on mental health and coping strategies. *Journal of Psychosomatic Research*, Volume 129, February. Pp.1-9, <https://doi.org/10.1016/j.jpsychores.2019.109906>
- Republic of Turkey The Ombudsman Institution-KDK (2018), *Syrians in Turkey (Special Report)*, Ankara: KDK.
- Sweileh, Waleed M. (2017). Bibliometric analysis of medicine – related publications on refugees, asylum-seekers, and internally displaced people: 2000 – 2015. *Sweileh BMC International Health and Human Rights* (2017) 17:7. DOI 10.1186/s12914-017-0116-4.
- Şenoğlu, Rumeysa (2020). *Geçici Koruma Statüsündeki Suriyelilerin Kamu Hizmetlerinden Yararlandırılması (Eğitim ve Sağlık Hizmetlerinde Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri), Geleceğin Türkiye'si Analiz Raporları-05*, İstanbul: İlke Yayınları. Ss.27-55.
- Tanaya, Virawatim (2025). *THE USE OF BIBLIOMETRICS IN UNDERSTANDING PSYCHOLOGICAL PARADIGMS.* <https://osf.io/gsa9m/download/?format=pdf>. (17.05.2025).
- Toğrol, Beğlan (1989). *112 Yıllık Göç (1878-1989) (1989 Yazındaki Üç Aylık Göçün Tarihi Perspektif İçinde Psikolojik İncelemesi)*. İstanbul: Boğaziçi Ün. Yayınları.
- Yılmaz, Abdurrahman (2021). *Türkiye'nin Göçlerle İnşası: Şenlendirmeden Sürgüne, Muhacirlerden Mübadillere, Köylerden Kentlere.*(Haz. Gözde Aynur Mirca). ss.244-263. İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Yiğit, Busra ve Bünyamin Yasin Çakmak (2024). Discovering Psychological Well-Being: A Bibliometric Review. *Journal of Happiness Studies* 25:43. <https://doi.org/10.1007/s10902-024-00754-7>.
- Zbidat, Ali ve Ekaterini Georgiadou, Andrea Borho, Yesim Erim, Eva Morawa (2020). The Perceptions of Trauma, Complaints, Somatization, and Coping Strategies among Syrian Refugees in Germany—AQualitative Study of an At-Risk Population. *Int. J. Environ. Res. Public Health* 2020, 17, 693; doi:10.3390/ijerph17030693.
- UNHCR–BM Mülteci Ajansı (2025). <https://www.unhcr.org/refugee-statistics> (20.06.2025).